

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1921.

Andra kammaren.

Nr 6.

Onsdagen den 19 januari.

Kl. 3 e. m.

§ 1.

Föredrogos var för sig de på kammarens bord liggande motionerna; och hänvisades därvid

till tillfälligt utskott motionerna:

nr 19, av herr *Bengtsson* i Kullen; och

nr 20, av herr *Block*;

till behandling av lagutskott motionerna:

nr 21, av herr *Persson* i Tofta;

nr 22, av herrar *Anderson* i Råstock och *Lövgren* i Nyborg;

nr 23, av herr *Johansson* i Kullersta *m. fl.*;

till statsutskottet motionen nr 24, av herr *Kant m. fl.*;

till bevillningsutskottet motionen nr 25, av herr *Paulsen*; och

till tillfälligt utskott motionen nr 26, av herr *Edberg*.

§ 2.

Vidare föredrogs och hänvisades till bankoutskottet riksdagens år 1920 församlade revisorers berättelse om granskningen av riksgäldskontorets tillstånd och förvaltning.

§ 3.

Avgåvos följande motioner nämligen av:

herr *Olsson* i Gävle, nr 27, om skrivelse till Kungl. Maj:t i fråga om förläggande av vissa politiska och kommunala val till samma dag vart fjärde år;

herr *Borg*, nr 28, om ändrad lydelse av § 24 i förordningen om landsting;

herr *Nilsson* i Vibberbo *m. fl.*, nr 29, om ändrad lydelse av § 16 riksdagsordningen;

herr *af Ekenstam*, nr 30, om ändrad lydelse av § 8 mom. d) i förordningen om kommunalstyrelse på landet och § 9 mom. d) i förordningen om kommunalstyrelse i stad;

Andra kammarens protokoll 1921. Nr 6.

herr *Lindman m. fl.*, nr 31, om anslag till ryske undersåten Alexander Sibiriakoff;

herr *Andersson* i Ovanmyra, nr 32, om höjning av den till de värnpliktige utgående gottgörelsen för inställelse till och återfärd från in-skrivningsförrättning och tjänstgöring;

herr *Rehn m. fl.*, nr 33, om anslag till fortsättning av statsbanan Hällnäs—Stensele;

herr *Leander*, nr 34, om rätt för landsfogden Bengt Falk att från och med den 1 januari 1919 åtnjuta ett första ålderstillägg jämte dyrtidstillägg därå;

herr *Schlin*, nr 35, om anslag, utöver vad Kungl. Maj:t begärt, för beredande av möjlighet till skolgång för vissa barn inom Hotagens och Frostvikens församlingar;

herr *Holmgren*, nr 36, om förhöjd avlöning åt flottans musiklöjtnanter;

herr *Aarnseth*, nr 37, om anslag till vissa vägbyggnader inom Kopparbergs län;

herrar *Billqvist* och *Ljungkvist*, nr 38, om anslag, utöver vad Kungl. Maj:t begärt, till tre enskilda småskoleseminarier;

herr *Borg m. fl.*, nr 39, om förbättrade avlöningsförhållanden m. m. för personalen vid statens hospital och asyler;

herr *Borg*, nr 40, om dyrtidstillägg å pensionstillägg och understöd enligt lagen om allmän pensionsförsäkring samt ökning därav;

herr *Wiklund*, nr 41, om löneförbättring åt löjtnanten Nils Hæggeström;

herr *Osberg*, nr 42, med förslag om viss uppdelning av statens rederilånefond;

herr *Röing*, nr 43, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag i fråga om anslag till nationalmuseum;

herr *Pettersson* i Södertälje, nr 44, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående viss ändring i förordningen om taxeringsmyndigheter och förfarandet vid taxering;

herr *Öberg m. fl.*, nr 45, om pension åt smeden och fornforskaren Per Edholm;

herr *Falk m. fl.*, nr 46, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående upphävande av den statens befattningshavare åliggande skyldighet att erlægga avgifter för sin egen samt sina änkors och barns pensionering;

herr *Leander*:

nr 47, om pension åt änkan Emilia Maria Hammar, född Jakobs-son; och

nr 48, om årligt understöd åt änkan Emma Kristina Gråberg;

herr *Granath*, nr 49, om fyllnadspension åt förre tågmästaren Henrik Vilhelm Frisk;

herr *Carlsson* i Gävle, nr 50, om pension åt byggnadsförmannen Lars Magnus Thorsson;

herr *V. V. Hedlund* i Östersund, nr 51, om årliga understöd åt linjearbetaren Anders Daniel Holsts änka och minderåriga barn;

herr *Holmgren*, nr 52, om pensionsrätt för kvinnliga daglönare vid flottan;

herr *Nilsson* i Landeryd *m. fl.*, nr 53, om skrivelse till Kungl. Maj:t i fråga om beredande av berättigat skydd för jordbruket mot arbetsnedläggelser *m. m.*;

herr *Bengtsson* i Norup, nr 54, om ändring i lagen den 6 juni 1919 om ändrad lydelse av vissa paragrafer i lagen angående uppfostran åt vanartade och i sedligt avseende försummade barn;

herr *Godin*, nr 55, om visst tillägg till eller ändring i lagen om förbud för vissa underhållsskyldiga att avflytta från riket;

herr *Pehrsson* i Göteborg, nr 56, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående ett mera effektivt tillvaratagande av utom äktenskap födda barns och deras mödrars rätt;

herr *Godén*, nr 57, om inventering av viss odlingsjord i mellersta Sverige;

herr *Pehrsson* i Bramstorp, nr 58, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående vissa åtgärder till bekämpande av smittosamma kreatursjukdomar;

herr *Olsson* i Blädinge *m. fl.*, nr 59, om sådan ändring i väglagen, att allt vägunderhåll må kunna upplåtas på entreprenad;

herr *Brännström m. fl.*, nr 60, om anslag till anordnande av ett fast demonstrations- och försöksfält å myrjord vid Åsträsk; samt

herr *Pettersson* i Södertälje, nr 61, om skrivelse till Kungl. Maj:t i fråga om beredande av skydd mot värdeminskning av donationer genom penningvärdets fall.

Samtliga dessa motioner bordlades.

§ 4.

Till bordläggning anmäldes:

bankoutskottets memorial, nr 1, med överlämnande av fullmäktiges i riksbanken till bankoutskottet avgivna berättelse; och riksdagens kanslideputerades memorial, nr 1, angående antagande av tjänstemän i riksdagens kansli.

§ 5.

Justerades protokollsutdrag.

§ 6.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr *Larsson* i Västerås under 4 dagar fr. o. m. den 21 jan. och
 » *Pettersson* i Bjälbo » 10 » » 21 ».

Kammarrens ledamöter åtskildes härefter kl. 3,24 e. m.

In fidem
Per Cronvall.

Fredagen den 21 januari, f. m.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Justerades protokollen för den 14 och den 15 innevarande januari.

§ 2.

I enlighet med därom den 15 i denna månad fattat beslut skulle nu företagas val av tio ledamöter och tio suppleanter i vart och ett av de fem tillfälliga utskott, kammaren beslutit tillsätta; och anställdes först val av ledamöter i första tillfälliga utskottet.

Därvid avlämnades 167 godkända valsedlar, samtliga med parti-beteckningen »Gemensam lista» och upptagande namnen på nedan-nämnda personer i följande ordning:

- herr *Hedvall*,
- » *Bergström* i Högsön.
- » *Johanson* i Gäre,
- » *Dalgren*,
- » *Björkman* i Norrköping,
- » *Larsson* i Jonsjö,
- » *Paulsen*,
- » *Olsson* i Mora,
- » *Wallerius* och
- » *Öhman*.

Dessa personer hade alltså utsetts till ledamöter i utskottet.

§ 3.

Härefter företogs val av ledamöter i andra tillfälliga utskottet.

Därvid avlämnades 55 godkända valsedlar, samtliga med parti-beteckningen »Gemensam lista» och upptagande namnen på nedan-nämnda personer i följande ordning:

- herr *Fast*,
- » *Isaksson*,
- » *Schill*,
- » *Björk*,

herr *Block*,
» *Johansson* i Bro,
» *Hellberg*,
» *Olsson* i Labbemåla,
» *Clemedtson* och
» *Törnkvist*.

Dessa personer hade alltså utsetts till ledamöter i utskottet.

§ 4.

Vidare företogs val av ledamöter i tredje tillfälliga utskottet.

Därvid avlämnades 73 godkända valsedlar, samtliga med partibeteckningen »Gemensam lista» och upptagande namnen på nedannämnda personer i följande ordning:

herr *Eriksson* i Stockholm,
» *Corneliusson*,
» *Hansson* i Bäck,
» *Sjögren*,
» *Ros*,
» *Andersson* i Boda,
» *Granath*,
» *Wahren*,
» *Leffler* och
» *Ericson* i Boxholm.

Dessa personer hade alltså utsetts till ledamöter i utskottet.

§ 5.

Vid nu anställt val av ledamöter i fjärde tillfälliga utskottet avlämnades 80 godkända valsedlar, samtliga med partibeteckningen »Gemensam lista» och upptagande namnen på nedannämnda personer i följande ordning:

herr *Jensen*,
» *Larsson* i Kroken,
» *Bergström* i Bäckland,
» *Andersson* i Höör,
» *Stjernstedt*,
» *Månsson* i Backa,
» *Ward*,
» *Alexandersson*,
» *Holmgren* och
» *Pettersson* i Köping.

Dessa personer hade alltså utsetts till ledamöter i utskottet.

§ 6.

Härefter företogs val av ledamöter i femte tillfälliga utskottet.

Därvid avlämnades 72 godkända valsedlar, samtliga med partibeteckningen »Gemensam lista» och upptagande namnen på nedannämnda personer i följande ordning:

- herr *Sjöström*,
- » *Petterson* i Vråtsered,
- » *Holmér*,
- » *Olsson* i Gävle,
- » *Jonsson* i Mörkhult,
- » *Lindström* i Långnäs,
- » *Blomquist*,
- » *Carlsson* i Gävle,
- » *Laurén* och
- » *Norling*.

Dessa personer hade alltså utsetts till ledamöter i utskottet.

§ 7.

Anställdes val av suppleanter i första tillfälliga utskottet.

Därvid avlämnades 54 godkända valsedlar, samtliga med partibeteckningen »Gemensam lista» och upptagande namnen på nedannämnda personer i följande ordning:

- herr *Jansson* i Talby,
- » *Thorsell*,
- » *Johansson* i Edsbyn,
- » *Granath*,
- » *Björkman* i Långhem,
- » *Gardell*,
- » *Pettersson* i Köping,
- » *Godén*,
- » *Strindlund* och
- » *Karlsson* i Vätö.

Dessa personer hade alltså utsetts till suppleanter i utskottet.

§ 8.

Härefter företogs val av suppleanter i andra tillfälliga utskottet.

Därvid avlämnades 47 godkända valsedlar, samtliga med partibeteckningen »Gemensam lista» och upptagande namnen på nedannämnda personer i följande ordning:

- herr *Högström*,
- » *Larsson* i Sjötorp,
- » *Andersson* i Rasjön,
- » *Ericson* i Boxholm,
- » *Eriksson* i Överbyn,
- » *Svensson* i Grönvik,
- » *Gustafson* i Stockholm,

herr *Godin*,
 » *Andersson* i Storegården och
 » *Dahlén*.

Dessa personer hade alltså utsetts till suppleanter i utskottet.

§ 9.

Vidare företogs val av suppleanter i tredje tillfälliga utskottet.

Därvid avlämnades 48 godkända valsedlar, samtliga med partibeteckningen »Gemensam lista» och upptagande namnen på nedan nämnda personer i följande ordning:

herr *Gustafson* i Stockholm,
 » *Jonson* i Remröd,
 » *Godin*,
 » *Högström*,
 » *Johansson* i Krogstorp,
 » *Andersson* i Saxtorp,
 » *Jansson* i Talby,
 » *Eriksson* i Östanfors,
 » *Lagerquist* och
 » *Hellberg*.

Dessa personer hade alltså utsetts till suppleanter i utskottet.

§ 10.

Vid nu anställt val av suppleanter i fjärde tillfälliga utskottet avlämnades 49 godkända valsedlar, samtliga med partibeteckningen »Gemensam lista» och upptagande namnen på nedannämnda personer i följande ordning:

herr *Dahlén*,
 » *Andersson* i Storegården,
 » *Godén*,
 » *Norling*,
 » *Clemedtson*.
 » *Ericsson* i Sörbo,
 » *Öhman*,
 » *Andersson* i Rasjön,
 » *Karlström* i Lummelunda och
 » *Hansson* i Trollhättan.

Dessa personer hade alltså utsetts till suppleanter i utskottet.

§ 11.

Slutligen anställdes val av suppleanter i femte tillfälliga utskottet.

Därvid avlämnades 51 godkända valsedlar, samtliga med partibe-

teckningen »Gemensam lista» och upptagande namnen på nedannämnda personer i följande ordning:

- herr *Hansson* i Trollhättan,
- » *Fjellman*,
- » *Eriksson* i Östanfors,
- » *Törnkvist*,
- » *Lindmark*,
- » *Lindgren*,
- » *Ward*,
- » *Johansson* i Edsbyn,
- » *Johanson* i Hörninge och
- » *Höglund*.

Dessa personer hade alltså utsetts till suppleanter i utskottet.

§ 12.

Justerades protokollsutdrag angående de i nästföregående tio paragrafer omförmälda valen.

§ 13.

Föredrogos var för sig och hänvisades till konstitutionsutskottet de på kammarens bord vilande motionerna nr 27 av herr *Olsson* i Gävle och nr 28 av herr *Borg*.

Vid remiss
av motionen
nr 29.

Vid härpå skedd föredragning av motionen nr 29 av herr *Nilsson* i Vibberbo *m. fl.*, om ändrad lydelse av § 16 riksdagsordningen, begärdes ordet av

Herr *E n g b e r g*, som anförde: Herr talman, mina herrar! Jag är övertygad om, att det är nödvändigt, att vid remissen av den föreliggande motionen göres ett par erinringar.

Som herrarna redan åtminstone av referat i tidningarna sett, så går bondegruppen i andra kammaren, med herr *Nilsson* i Vibberbo i spetsen, fram med ett krav, som innebär ingenting mer och ingenting mindre än upptagande igen av striden angående den demokratiska författning, som vi snart gå att slutligt grundlagfästa. Herr *Nilsson* i Vibberbo och hans medmotionärer vilja, att det skattestreck, som innebar ett av de förhatligaste momenten i gällande röstningsordning, för framtiden skall få fortfara att utöva sin skadeverkan och alltjämt utgöra det taggträdsstängsel, på vilket massor av fattiga medborgare skola stupa.

De akta icke för rovt, att i denna motion exempelvis föra följande för vederbörande karakteristiska resonemang: »Sedan ett demokratiskt styrelsesätt införts i vårt land, äger man dessutom så mycket mindre skäl för farhågor, att en grundlagsbestämmelse av nyss angivna innehåll» — d. v. s. av det innehållet, att de gamla bestämmelserna om utskyldsstreck skulle återupplivas — »skall

verka obilligt, som den demokratiska författningen själv utgör en garanti mot att alltför tunga utskyldsbördor åläggas folkets breda lager.» — Alltså: i samma andedrag som man vill hava kvar utskyldsstrecket, talar man om, att folk dock på grund av det demokratiska statskicket har möjlighet att förhindra för tunga utskyldsbördor. Man vill med andra ord såga av den kvist, varpå man skall sitta.

Dessa motionärer akta vidare icke för rov att taga upp till diskussion i sin motion angående utskyldsstrecket den synpunkten, att »*det politiska pliktmedvetandet*» skulle kräva utskyldsstreckets bevarande. Jag vill här icke gå in på denna diskussion. Den är en gång expedierad i denna kammare under de stora debatterna om röst-rättsreformen i dess helhet. Men så mycket vill jag säga, att nog förvånar det mig, att en bondegrupp, som särskilt under det sista valet gått fram med parollen att representera en svensk, bred och folklig demokrati, en bondegrupp, som skryter över att den vill taga demokratiens konsekvenser i detta land, nu uppenbarar sig på arenan för att rikta en spets mot rösträttsreformen och för att komma tillbaka till det gamla fåväldets förhållanden igen, där det icke längre är personligheten utan ytterst penningen, som skall gälla och bestämma. Och detta därtill i en situation, då arbetslöshet hotar i en omfattning, som kanske gör, att om någon tid stora medborgargrupper i landet berövas möjlighet att hava den inkomst, som gör det möjligt för dem att betala skatt. Då kommer man och sätter så att säga *dolken i ryggen på arbetareklassen* från bondegruppens sida.

Det är mot detta, som jag redan nu känner mig uppmanad att inlägga en bestämd och energisk protest och att brännmärka som ett utslag av förstockelse och förblindelse och brist på insikt i, att den demokrati, som vi hava fått igenom inkörsporten, den får icke drivas tillbaka. Vill ni en stridsparoll på den punkten, så är jag övertygad om att folket, de breda lagren skola veta att resa sig mot en sådan politik och slå tillbaka dylika ohemula angrepp. Man må tala huru mycket man vill om plikt känsla och pliktmedvetande, det är och förblir en *reaktion*, som här velat sticka upp huvudet, och jag har, herr talman, velat säga ifrån detta redan vid remissen av förevarande motion.

Härpå yttrade:

Herr Olsson i Kullenbergstorp: Herr talman, mina herrar! Då händelsen fogat det så, att jag varit med om att väcka denna motion och herr Nilsson i Vibberbo icke är närvarande i kammaren idag, så anser jag mig pliktig att med ett par ord besvara herr Engbergs anförande.

Jag tror verkligen, att det hade varit tids nog att komma med debatt om denna motions innehåll, när konstitutionsutskottet hade prövat motionen. Herr Engberg har föredragit att på förhand så att säga klara upp den saken. Jag vill icke följa honom med de

Vid remiss
av motionen
nr 29.
(Forts.)

Vid remiss
av motionen
nr 29.
(Forts.)

starka orden och svara med samma mynt. Men jag vill erinra herr Engberg om, att jag stod på precis samma ståndpunkt, när vi avgjorde frågan vid 1918 års urtima riksdag, varken mer eller mindre. Det har icke ifrågakommit någon reaktion från min sida, utan jag står, där jag då stod. Detta vill jag hava konstaterat.

Herr Engberg säger, att det är en stridssignal. Ja väl, det är det; det nekar jag icke till. Vi hava också i vår motion angivit, att vi vilja hava denna fråga skild från alla de andra frågor, som kopp-lats ihop med författningsfrågan, så att Sveriges folk just skall få pröva denna fråga ensam för sig. Och detta tycker jag, att herr Engberg icke skulle hava något emot, han som särskilt vädjar till folket, att folket skall fälla utslaget. Vi hava valt den vägen, och vi hava just valt den vägen, för att det gjorts en sammankoppling i det vilande grundlagsförslaget sådan, att vi icke på denna punkt kunna göra ett avslagsyrkande gällande, utan att allt det andra ramlar, om vår åsikt, mot min förmodan visserligen, skulle vinna bifall. Det är därför vi valt denna väg.

Och då herr Engberg säger, att denna fråga är definitivt avgjord, att den är slutbehandlad, så tror jag, att herr Engberg betydligt misstagit sig. Så länge verkligen en självständig, fri och oberoende bondeklass är till, så länge densamma har förmåga att skicka en egen representant hit, så länge, herr Engberg, är icke denna fråga död. Vi hava nästan, kan man säga, från urminnes tider hyllat den satsen, att skyldigheter och rättigheter skola motsvara varandra. I den satsens tecken hava vi gått fram. Och om vi finna, att skatterna tynga för hårt, så är detta en fråga, som skall avgöras i skatteväg, och icke en grundlagsfråga.

Här är icke något vidare att svara på de andra angreppen. Jag tror icke, att vi äro så bakom flötet, vi bondefolk, att vi hava för stora pretentioner. Ånej, vi ta det enkelt, vi begära blott, att liksom vi få fullgöra våra skyldigheter och litet till, så anse vi också, att andra böra få göra det. För övrigt sparar jag vidare diskussion, tills frågan varit före i konstitutionsutskottet.

Herr Hallén: Herr talman! Jag kan verkligen vid remissen av såväl denna som nästföljande motion icke underlåta att ge uttryck åt en naturlig känsla av lika mycket grämselse som också allvarliga bekymmer. Man frågar sig inför dessa motioner, om de — åtminstone gäller detta om den första — fylla måttet på en sakligt uttömmande framställning, som man kan kräva i så viktiga frågor. Man kan verkligen fråga sig: Hava såväl våra s. k. bondeförbundare som andra, vilka nu gå motionsvis i samma riktning, följt med tidsutvecklingen? Var hava de hållit hus under dessa tider, när vi äntligen hunnit till att få vår författningsorganisation utformad?

Man försöker nu, som just den sista talaren nämnde, att med utgångspunkt från talet om att rättigheter och skyldigheter skola ekvivalera varandra samla sig till en kamp i sista stund kring utskyldsstrecket, som man betraktar uteslutande som ett ordentlighets-

streck. Jag säger som den första talaren, att det är icke något nöje att åter draga upp alla dessa argument i striden om utskyldsstreck som ett ordentlighetsstreck. Men tro verkligen icke herrarna och tror icke herr Nilsson i Vibberbo och de andra, att man från arbetarhåll är minst lika intresserad som från bondehåll att människorna skola tvingas att betala sina skatter, och att arbetarna själva känna harm och grämselse över att oupphörligt stora grupper medborgare helt enkelt smita ifrån att fullgöra sina skyldigheter i detta avseende men ändock utöva sina medborgerliga rättigheter? Det är klart, att en sådan naturlig reagens kännes lika mycket på arbetarhåll som på bondehåll. Och veta icke herrarna också, att man gjort ett allvarligt försök i den sakkunnigkommitté, som särskilt behandlade denna fråga, att om möjligt skilja ut den s. k. ordentlighetssynpunkten eller att få dessa, som faktiskt kunna konstateras vara slarviga och rent av avsiktliga skattesolkare, frånskilda i en klass för sig och, om man det kunde göra, ta bort både deras politiska och andra rättigheter. Det är en sak som mycket väl kan diskuteras, men det har visat sig, att dessa sakkunniga hava uppgivit det försöket att renodla dessa olika motiv för utebliven skattebetalning. Det är verkligen förvånande, att en s. k. partiledare av herr Nilssons i Vibberbo dimensioner kan underlåta att överhuvud taga upp detta viktiga argument, som till slut ändock blev avgörande icke blott för vänsterpartierna utan i stort sett även för högerpartiets slutliga ställning till denna långa kamp om utskyldsstreck. Jag skulle vilja se hur pass herr Nilsson i Vibberbo och de andra bondeförbundarna skulle gå i land med detta konststycke att här skipa rättvisa och skilja ut en klass för sig, dessa som avsiktligt skolka, från de andra som på grund av arbetslöshet, lågkonjunkturer, sjukdom och andra orsaker blivit absolut oförmögna att betala sina skatter, såvida det nämligen icke står så till med de moraliska synpunkterna, att man helt enkelt tar och skär alla över en kam. Men då vågar jag påstå, att är det så, att man faller tillbaka till dessa barbariska omoraliska synpunkter, som bära sitt karakteristikon av uppenbar orättvisa mot fattiga människor, som oförskyllt icke kunna fullgöra sina skyldigheter, då frukta vi sannerligen icke för att möta ännu en gång där ute, och då skall de breda lagrens rättskänsla resa sig lika starkt som den gjort under förut gångna val.

Det är för resten också högst besynnerligt, att icke herr Nilsson i Vibberbo i sin motion — jag vet nu icke, om herr af Ekenstam verkligen gjort det — har försökt att ta upp till bemötande frågan om införselinstitutet, som vi nu fått genomfört. Det kan ifrågasättas, huruvida det icke kommer att ställa sig så, att överallt där det finns något att taga, komma också skatterna att uttagas. Nu kan man icke sticka sig undan, och säga, att när skatten genom införsel ändå blir uttagen, behöver ju ingen riskera att falla på skatte-strecket, ty vi veta att införselinstitutet verkar så pass sakta, att dessa människor, av vilka man slutligen får ut skatten, skola komma att stå berövade sin rösträtt.

*Vid remiss
av motionen
nr 29.*

(Forts.)

Vid remiss
av motionen
nr 29.
(Forts.)

För resten vill jag gentemot herr Olsson i Kullenbergstorp gemäla, att när man talar om, såsom uttrycket föll, en fri och oberoende bondeklass, som så länge den finnes nog skall veta att här värna om dessa krav, så ligger väl bakom dessa vackra ord någon tanke liknande den som framfördes under 1917 och 1918 års debatter, att man känner en viss fruktan för, att en massa människor här skola komma och lägga både i de politiska och kanske även i de kommunala valen sina röster i vågskålen utan att fullgöra sina skyldigheter. Man brukade konstruera upp här, det minnas vi, den där bilden av en massa arbetare, som tillfälligtvis flyttade in och passade på att avgöra viktiga kommunala frågor, så att de stackars bofasta hemmansägarna och lantmännen fingo dragas med följderna av deras äventyrliga skattepolitik. Och själva reste de sin väg och försvunno. Allt det där är i själva verket saker, som aldrig en enda gång ha erhållit praktiskt belägg genom något exempel från vårt land, från våra landskommuners ekonomiska liv, därför att det är outförbart. Hur skulle det vara möjligt, även då det kommunala utskyldsstrecket kommit bort, att arbetare rent tillfälligt skulle kunna utöva sin rösträtt och sedan smita sin väg? Om icke på annat, så komma massor av sådana människor att falla på vad man kallar flyttningsstrecket. Och kunna vi neka till, att det är en hel del av dessa, om vilka man talar, som i praktiken icke utöva sin medborgarrätt? Men dessa människor, som knappast hinna mantalskrivas på en ort och alltså icke hinna komma in i röstlängden, varken den kommunala eller den politiska, de komma sannerligen ej att störa kommunens bofasta innevänare i deras kommunala arbete eller förvillade det.

Det finnes ej några sakliga skäl för att nu riva upp en sådan strid och komma tillbaka till dessa gamla ståndpunkter. Men vad man kan misstänka, att man, speciellt på bondeförbundshåll, kanske också på en del håll bland högern, bär i skölden, det är, att — under ett teoretiskt resonemang om, att man skall komma åt pliktförgätna människor, som dock i praktiken sällan ha intresse för kommunala och politiska frågor — man under ett dylikt principresonemang med fingerade faror skall söka att i ren klassegoistisk förblindelse beröva oförvitliga människor deras medborgerliga rättighet. Ty, hur tänker herr Nilsson i Vibberbo eller herr af Ekenstam, att man skall göra med dessa människor, som faktiskt på grund av påvisbara oförvållade orsaker äro oförmögna att utgöra sina kontributioner, människor som genom långvarig sjukdom blivit därtill oförmögna, eller bli det genom arbetslöshet, som de själva icke på något sätt vållat, om de skola leva i tider av lågkonjunktur med allmän depression på arbetsmarknaden, som vi allesammans veta att vi skola under de närmaste tiderna uppleva, denna allmänna störning i näringslivet, som drabbar dagakarlen och löntagaren kanske mer än andra? Om man räknar med dessa faktorer, hur vill man ställa det för dessa människor? Vågar man falla tillbaka på dessa grymma och barbariska ståndpunkter, att det kvittar, om det också är nöd och fattigdom och oförvållade olyckor, som göra, att man icke kan betala,

skall man dock berövas rösträtten? Jag undrar, huru många herr Nilsson i Vibberbo och den andra motionären kunna få med sig på ett sådant resonemang. Herrarna kunna försöka. Och dessutom skola vi få tillbaks dessa odiösa strider, som upprört det politiska livet så många år. Jag tycker, att man borde skämmas för att draga in sådana moment i det politiska arbetet. För övrigt, varför äro icke herrarna fullt konsekventa? Jag tycker, att både herr Nilsson i Vibberbo och herr af Ekenstam borde resonera så, att skall man anse de fattiga människorna som ett slags mindervärdiga medborgare, som, om de icke fullgöra dessa skyldigheter, skola berövas rätten att säga sitt ord vid de allmänna angelägenheterna, då måste man draga ut konsekvensen och komma tillbaka till den gamla ståndpunkt, som det allmänna rättsmedvetandet, trots vad herr Nilsson i Vibberbo påstår, utdömt, nämligen den gamla ståndpunkten, att de människor, som ha de större utgifterna och bördorna och skatterna, ha också det större ansvaret. Därav drog man på sin tid den utomordentligt originella och djärva slutsatsen, att då ha de också den större intelligensen och det större förståndet. Då kommer man tillbaka dit, och då måste herr Nilsson i Vibberbo och andra gå tillbaka till den 40-gradiga skalans förlegade ideal. Då bör man resonera så, att den bofasta bonden betyder mer än som herr Kjellén en gång kallade vindfarande löv, varmed han menade löntagareklassen. Och då bör den större bonden ha större ansvar på grund av större debetsedel, och då hamnar man till slut, herr Nilsson i Vibberbo, i ladugården. Där får man taga den teoretiska utgångspunkten och göra sina reflexioner över, att större kreatursbesättning, större ägor resultera i större skatt, och att den större skatten blir kriteriet på det större ansvaret och därmed väl också på den större insikten i allmänneliga värv.

Och på samma sätt kan också herr af Ekenstam draga sina slutsatser och konsekvenser och komma dithän, att det blir i taxeringslängden, som man finner intyget på människors ansvarskänsla och politiska insikt. Och då äro vi tillbaka vid denna förhatliga uppdelning efter penningsynpunkt av människorna både ifråga om deras ställning och deras rättigheter över huvud taget.

Jag vill sluta med att säga, att vi, som voro med under den stora uppgörelsen vid urtima 1918, hade verkligen under några dagar en stark, jag vill nästan säga upplyftande känsla av, hur mitt i partikäbblet och mitt i de hetsiga strider, som rasat, man nådde fram till en stämning av försoning och också något av brödrasinne. Man räckte varann från ömse sidor handen och sökte visa varann tillbörligt tillmötesgående. Och från klokt och insiktsfullt högerhåll förstod man också, att den olyckligaste och värsta punkt, där man kunde sätta in något motstånd, vore om man blandade ihop människors ekonomiska bärkraft med deras medborgarrätt. Därför blev det också en ordentlig uppgörelse. Det var en högtidlig och varm känsla av förståelse och förbrödning. Och jag undrar, om ej litet var upplevat ett praktiskt exempel på detta? Man tänke bara på de sista landstingsvalen. Då var man ifrån åtminstone en sida av den-

*Vid remiss
av motionen
nr 29.
(Forts.)*

Vid remiss
av motionen
nr 29.
(Forts.)

na penningens gamla betydelse, när det gäller människors medborgarrätt. Hela denna strid om de 40-pundiga, de stora och tunga fullmakterna, om dessa, som vägde tyngre och som vägde lättare, den voro vi ifrån och kände som andra demokratiska folk, att vi voro så att säga en stor folkfamilj, där ingen premierades på den andres bekostnad. Det är värden för ett folk att taga vara på av stor moralisk och sedlig natur. Skola vi gå in för de principer, som motionärerna börjat med, komma vi att tappa allt detta och komma tillbaka till dessa upprivande brödrastrider, och det blir ingalunda till båtнад och välsignelse utan till elände för vårt land, som säkerligen även eljest går mot sådana mörka och bekymmerfulla tider, att sådana brödrastrider borde vara oss besparade.

Herr V e n n e r s t r ö m: Herr talman, mina herrar! Jag hade vid remissdebatten tillfälle att uttala, att herr Nilsson i Vibberbo visat en tämligen stor social ansvarskänsla, då han i fjol motsatte sig herr Lindmans motion om suspension av åttatimmarslagen. Jag nödgas med anledning av herr Nilssons numera herostratiskt bekanta motion säga, att jag måste i andra kammarens protokoll fullkomligt uttradera denna min betygssättning för herr Nilsson i Vibberbo. Ty lika fullt, som herr Lindmans försök att taga bort åttatimmarslagen är socialt synnerligen farligt, lika väl är herr Nilssons försök att i fråga om riksdagens beslut i rösträttsfrågan skära bort en av de väsentligaste huvudpunkterna socialt farligt för samhället. Herr Lindman är talesman för den sociala reaktionen och herr Nilsson i Vibberbo för en synnerligt starkt markerad politisk reaktion. Och jag måste säga det, att lika visst som herr Lindmans försök bär bränsle till det sociala orosbålet, lika visst är det, att även herr Nilsson i Vibberbo och herr Olsson i Kullenbergstorp med sin motion bära bränsle till samma sociala orosbål. Och när man från vissa håll, från bondeförbundshåll — t. ex. herr Wohlin i första kammaren — talar om, att man skulle nalkas varandra, arbetardemokrati och bondedemokrati, så är det visst och sant, att de där planerna utgöra icke en brygga över, utan riva broarna, så att den svenska bondedemokratien, som den nu är formad, snarare är en reaktion i skarpast möjliga motsättning gent emot vår gamla svenska arbetardemokrati. Jag vill t. o. m. säga, att är herr Lindmans försök en social demagogi, så är herr Nilssons försök i själva verket en synnerligen markerad politisk demagogi.

Herr Olsson i Kullenbergstorp yttrade, att vi böra alltid hålla på, att man skall betala sin skatt. Jag vill i min mån som talesman för svenska arbetarna säga, att jag helt och fullt instämmer i, att varje hederlig svensk medborgare självfallet bör betala sin skatt såväl till kommun som stat, men det är lätt för en bonde med ägande hemman, som den ekonomiska krisen gått tämligen förbi, att i denna stund tala om en sådan skatteplikt, då å andra sidan tusentals svenska arbetare, även om de vilja, i denna stund icke kunna betala sin skatt. Och Ni, herr Olsson i Kullenbergstorp och herr Nilsson i Vibberbo, må minnas, att skattskyldigheten för Sveriges bönder

är annorlunda än för Sveriges arbetare. Ni ha varit i gynnad ställning, ni, med mindre skatter än de svenska löntagarna och arbetarna. Jag tror, att i ett sådant krisläge som nu, där man haft de stora lönerna förut och har de höga skatterna nu i kristiden, utan arbete och utan möjlighet att betala, vi böra minnas denna orättvisa. då det gäller utskiftningen av skatter. Jag skulle till nöds förstå aktionen, om den komme vid ett tillfälle av lysande högkonjunktur, då alla arbetare hade höga löner och alla kunde betala sina skatter, och man kunde säga, att endast lättjan och slarvet vore orsaker till de uteblivna skatterna. Men hur är det? Det finnes i herr Nilssons i Vibberbo egen valkrets ett verk, som heter Domnarvet, ett av Sveriges största järnverk med en hederlig och god arbetarstam. Där har man nu helt och hållet inställt arbetet. Kan man verkligen säga, att dessa arbetare, vilkas arbetslöshet icke beror på deras egna brister utan på samhällets felkonstruktion, att de varit skuld därtill, att de nu äro i sådant läge, att de ej kunna betala sina skatter? Jag förstår ej herrarnas rättsmedvetande. Det måtte vara någon underlig lucka i det, då man i en sådan tid, när tiotusentals svenska arbetare icke kunna betala skatterna, även om de vilja det, kan säga, att nu skall man kräva, att betald skatt innebär den enda möjligheten att kunna få rösta i samhället.

Jag vill liksom herr Engberg och herr Hallén inlägga en bestämd protest mot detta. Och jag tror, att vill man utmana den svenska arbetarklassen, skall man vandra de vägar, som i detta fall herr Olsson i Kullenbergstorp och herr Nilsson i Vibberbo jämte medmotionärer för sin del gå.

Herr Olsson i Kullenbergstorp: Herr talman, mina herrar! Blott ett par ord! Vi synas verkligen med vår motion ha träffat en mycket öm punkt, ty eljest kan jag icke förstå, att man vid remissen av denna motion lägger in sådan styrka i debatten, som endast brukar förekomma, när motioner behandlas efter det de varit föremål för förberedande behandling i utskott. Den synes verka så irriterande på herrarna, att ni icke kunna lugna er till dess, att döma av vad som framförts av herr Hallén och herr Vennerström i saken. Och åtskilligt skulle nog kunna sägas om detta. Men det var särskilt i en punkt, som jag skulle vilja svara herr Hallén, och det var, när han sade, att allvarligt försök hade gjorts att utreda frågan, i vad mån man kunde undvika att rösträttens förlust drabba de oskyldiga. Jag erkänner, att den kommitté, som var tillsatt, har gjort ett sådant försök, men studerar man dess betänkande närmare, så kan jag med den bästa vilja att tyda detta betänkande till det bästa icke giva kommittén det betyget, att den gjort detta försök synnerligen allvarligt. Det var en motionär i första kammaren, herr Klefbeck, som gjorde ett sådant försök, och det får jag verkligen säga, att detta försök var det enda från det hållet, vilket man kunde giva betyget, att det var allvarligt. Men vad som där föreslogs var omöjligt att genomföra i praktiken, vilket jag beklagar, och herrar-

Vid remiss
av motionen
nr 29.
(Forta.)

Vid remiss
av motionen
nr 29.
(Forts.)

nas meningsfränder vid utskottets behandling av ärendet medgåvo också detta. Och när herrarna tala om den personlighetsprincip, som skulle kommit till uttryck i beslutet vid urtima 1918, ha herrarna då glömt de streck, som finnas där och som herrarna läto stå kvar? Därom har jag icke hört något ännu. Det sades, att det stod där som ett rudiment, men jag skulle från bondehåll våga påstå: äro herrarna verkliga demokrater, varför då icke låta folket i val avgöra frågan om utskyldsstrecket? Detta kunde kanske vara viktigare än mycket annat som varit på tal, t. ex. allmän folkomröstning. Vi äro icke rädda för detta, och jag försäkrar herrarna, att vad folket då uttalar sig för värderar jag mera än vad herrarna säga om vår reaktionära ställning och en massa dylika saker. Och då herr Hallén räknar upp en del saker, som vi även skulle upptagit och motionerat om, så vill jag säga, att vi äro icke så utan omdöme, att vi icke kunna avgöra, vad och huru mycket vi vilja göra, och detta utan att fråga vare sig herr Hallén eller andra till råds.

Herr Lindman: Herr talman! Jag vill vid detta tillfälle blott erinra om att då denna stora fråga behandlades vid urtima 1918, var det parti, som jag tillhör, mot denna åtgärd. Våra representanter i utskottet reserverade sig, och så vitt jag förstår, har det parti, jag tillhör, alltid haft den uppfattningen, att denna reform icke bort göras på detta sätt, utan att rösträtten borde vara förenad med skatteplikt. Nu kommer denna reform med all säkerhet att gå igenom om några dagar, och sedermera få väl de herrar, som ha samma uppfattning som herr Engberg och som talat så starka ord mot vad vi påyrkat, finna, huru utvecklingen kommer att gå. Jag kan icke tänka mig annat, än att när en tid gått och erfarenheten hunnit verka, så kommer det att ske beträffande denna reform liksom med en del andra, som redan gjorts och som man kan förvänta skola göras i en framtid, att man kommer under fund med, att denna reform kanske icke var så utomordentligt nyttig och rättvis och riktig, som man föreställde sig. Det kan nämligen hända, att för många kommer att gå upp den orättvisa, som ligger däri, att med två personer, som arbeta under ungefär enahanda förhållanden, förfares på det sättet, att ehuru den ena betalar sin skatt och den andre underlåter att göra det, denne senare lika fullt får vara med om att bestämma i allmänna angelägenheter och beträffande den skatt, som skall erläggas men som han själv underlåter att betala. Det kan hända, att vad herr Engberg på sitt kraftiga och som vanligt drastiska sätt kallade »dolken i ryggen» icke kommer att upfattas så av herr Engbergs egna meningsfränder. Det kan hända, att de icke finna denna reform så utomordentligt rättvis utan uppfatta den som ett hyende under lasten, som kan förleda folk att icke betala sin skatt därför att de veta, att de ha sina rättigheter kvar i alla fall.

Herr Paulsen. Herr talman, mina herrar! Jag har icke begärt ordet för att gå in på rösträttsspörsmålet utan endast för att

protestera mot herr Nilsson i Vibberbo och herr Olsson i Kullenbergstorp därför att de sökt riva upp en debatt i denna fråga. För så vitt jag förstår har det 1918 mellan partierna träffats en överenskommelse om denna frågas avgörande. Vi ha alltså icke något annat att göra i denna sak än att sanktionera vad 1918 års riksdag gjort. Att hålla ett givet löfte har hos medborgare i detta land alltid stått högt i kurs, och det vore bedrövligt, om detta skulle sjunka i kurs. Jag menar med detta, att man har anledning att bedja den Herre, som herr Nilsson i Vibberbo anropade i remissdebatten, att hålla sin skyddande hand över folket i detta land, så att det icke hemfaller åt något sådant, som att icke hålla sina löften. Ty det folk, som icke håller sina löften, det är för alltid dömt.

Jag har, herr talman, med dessa ord velat protestera mot, att man återigen river upp en debatt om denna sak.

Herr Edén. Herr talman! Det var verkligen oväntat, att man här skulle i förskott draga upp en debatt om de vilande grundlagsförslagen, ty i själva verket är detta icke något annat än en diskussion om en av punkterna i de vilande grundlagsförslagen.

Jag har för min del icke någon anledning att gå in i en realbehandling av den föreliggande motionen. Därtill blir ju tillfälle, när motionen återkommer från konstitutionsutskottet, eller redan när utskottets memorial om de vilande förslagen kommer på kammarrens bord. Men eftersom dock en diskussion nu kommit upp, och eftersom därvid fällts ett par yttranden, som knappast kunna undgå att giva anledning till gensagor, så nödgas också jag att besvara protokollet med ett par ord i dag.

Bland annat, som förekom i herr Olssons i Kullenbergstorp uttalande, var också det, att det här måtte vara »en öm punkt» att röra vid och att motionen skulle verkat »irriterande». Så vitt jag kan förstå är det väl ingen, som använt en så irriterad ton som den ärade talaren själv, varför det förefaller mig som om det skulle vara på den sidan som irritationen befinner sig. Och då irritationen går så långt, att herr Olsson i Kullenbergstorp tillåter sig att om det för ett par år sedan framlagda sakkunnigebetänkandet i denna mycket svåra och mycket kinkiga fråga fälla det omdömet, att det icke kan betraktas som »allvar», då tillåter jag mig tillbakavisa ett sådant betyg. Läser man herr Olssons i Kullenbergstorp motion och jämför den med detta betänkande, så tror jag icke, att någon kan tveka om, vilket av de två aktstyckena får tagas allvarligast.

Samme talare har också sagt: om man över huvud är demokrat, varför skall man då icke låta folket i val avgöra över denna reform? Den frågan är, så vitt jag förstår, antingen för tidigt eller för sent väckt. Det kan väl icke vara herr Olssons i Kullenbergstorp mening, att bara därför att han framlägger ett förslag, som han säger sig vilja ha fram för folket i val, skall den nyss valda riksdagen icke behandla denna motion så, att den avslår den, vilket jag hoppas att den kommer att göra. För övrigt har folket i val faktiskt redan uttalat sig — nu i september 1920 — och om också en förskjutning

Vid remiss
av motionen
nr 29.
(Forts.)

Vid remiss
av motionen
nr 29.

(Forts.)

i partiläge inträffat, är det tydligt, att det finnes i kammaren en avgjord majoritet för den reform, som är i fråga. Något nytt uttalande kan jag sålunda icke finna behöfligt.

Det var ett par ord i herr Lindmans yttrande som också föranleda några reflexioner. Herr Lindman omnämnde, att hans parti varit emot denna reform och även uttalat det vid uppgörelsen 1918. Detta äger sin fulla riktighet. Men det bör kanske också framhållas, att herr Lindman och hans parti, i varje fall dess övervägande flertal, vid denna uppgörelse äro med som parter, och att uppgörelsen sålunda, om man så vill uttrycka det, bör gälla för dem även nu. Jag förutsätter för övrigt, att något annat aldrig varit påtänkt. Under sådana omständigheter kanske det kunde vara skäl att icke alltför mycket ifrån den sidan nu betona det förut gjorda motståndet i frågan, eftersom högern i alla händelser, när den stora uppgörelsen skedde i dec. 1918, och likaså på våren 1919, på grund av förhållandena — förhållandenas makt, kan man säga — funnit, att det var nödvändigt att taga detta steg. Det var nödvändigt att taga detta steg, och när det en gång är taget, så bör det enligt mitt förmenande icke kunna komma ifråga att taga det tillbaka.

Herr Lindman har visserligen antytt, att han trodde, att när tiden finge verka, så skulle det gå med denna reform så som han förmenade, att det gått med åtskilliga andra, eller att man skulle komma att tvivla på, huruvida den i grunden varit så lycklig. Jag skall icke inlåta mig på några spådomar i den saken. Men det vill jag ha sagt, att de som inbilla sig, att man skulle kunna lösa denna kinkiga fråga genom att helt enkelt återinföra det gamla skattestrecket, de taga storligen fel. Redan vid den tidpunkten, då den reform beslöts, som nu är vilande, var det dock, så vitt jag kan förstå, en fullt mogen uppfattning, att det gamla skattestrecket icke var hållbart, och att dess princip endast skulle kunnat behållas för *det* fall, att man hade lyckats att utsöndra de så kallade skatteskolkarna från den mycket stora kategori av skatteskuldiga, som icke betala därför att de icke förmå det utan att därtill själva vara vållande. Det var och det är detta problem det gäller. Att göra denna utsöndring har icke lyckats hos oss lika litet som det lyckats i något annat land. Och så länge detta icke lyckas, tror jag icke det är värt att resonera så som herr Lindman. Även om det skulle visa sig, att kanske rätt många skatteskolkare få en rösträtt, som man kunde ha skäl att beröva dem, om man kunde fastställa deras uraktlåtenhet som en ren och uppenbar pliktfrögäthenhet från deras sida, så kommer icke tiden att verka därhän, att man i detta land blir övertygad om, att man för dessas skull skall utestänga från rösträtt alla de många, som verkligen vilja betala men som icke kunna betala sin skatt, som äro fullt oförvitliga och som därför böra vara röstberättigade såväl som andra.

Jag tror sålunda icke, att tiden skall verka i den riktning herr Lindman nämnde, men det få vi ju se, och för övrigt få vi resonera om saken, när den kommer från konstitutionsutskottet. För närvarande har jag endast velat betona, att även jag måste betrakta

Vid remiss
av motionen
nr 29.
(Forts.)

hela denna motion, som nu framlagts, såsom i sällsynt grad karakteriserad därav, att man icke vårdat sig om att sätta sig in i det problem det gäller. Man har trots sig kunna avhugga knuten blott med några ord, som ge uttryck åt en viss känslöstämning, och man har icke på minsta sätt allvarligt strävat att undersöka alla de stora svårigheter, som uppkomma genom att hävda en sådan ståndpunkt.

Jag räknar på att sedermera grundligare få fullfölja denna kritik, och jag har för dagen intet mer att tillägga.

Herr Hallén: Herr talman, mina herrar! Det kunde kanske ha varit onödigt att efter det sista anförandet yttra något vidare, men då herr Olsson i Kullenbergstorp gav sin replik en rent personlig adress, tycker jag det är nödvändigt för mig att försvara min ståndpunkt.

Herr Olsson beklagade den styrka, med vilken denna första attack mot hans projekt möttes här i kammaren. Det kan i så fall endast vara hugnesamt att konstatera detta; det beror säkerligen på något annat än »diskussionsvana», antagligen på styrkan i de rent sakliga argument, varom flertalet här redan enat sig.

Det är besynnerligt, att herr Olsson kan säga, att de sakkunniga, som hade att taga itu med detta svåra spörsmål, huruvida man skulle kunna skilja ut »skatteskokarna» från dem, som av oförvillade orsaker icke betala skatt, ej nedlagt ett allvarligt arbete, under det åter kyrkoherde Klefbeck skulle ha gjort detta. Herr Olsson fick i alla fall erkänna, att ingen tidigare kunnat framkomma till praktiska resultat efter enhetliga linjer, och har detta icke gått för de sakkunniga, lär det icke vara så lätt ens för herr Olsson i Kullenbergstorp.

Herr Olsson förebrädde mig, att jag uppträdde som en slags mentor och efterlyste saker, som borde ha funnits i hans motion. Ja, det är visseligen sant, att icke kan en riksdagskamrat föreskriva vad som skulle ha stått i herr Olssons motion, men jag tycker å andra sidan, att man i anknytning till vad herr Edén alldeles nyss erinrade om kan säga, att en motion, som tar sikte på en av sakkunniga och intresserade mycket noggrant undersökt och därtill omstridd fråga och därvid icke spiller ett enda ord på själva det verkligt kinkiga och invecklade problemet utan låtsas som om det icke existerade och med några allmänna ord om skyldigheter och rättigheter går förbi hela spörsmålet, en sådan motion brukar man i varje fall icke i praxis komma fram med.

Herr Olsson nämnde, att vi som leva i demokratiens tidevarv icke borde ha något emot att folket i val finge avgöra denna fråga, om man skall behålla utskyldsstrecket eller icke. Ja, naturligtvis skall folkets vilja vara högsta lag, det har jag intet emot, det har jag tvärtom alltid arbetat för.

Men då böra vi icke gå tillväga på det sättet, att vi först vägra cirka $\frac{1}{4}$ miljon medborgare tillträde till det rådsbord, där samhällets angelägenheter skola avgöras. Utan låt dem komma med och låt, som herr Lindman mycket riktigt säger, erfarenheten tala. Vi-

Vid remiss
av motionen
nr 29.
(Forts.)

sar det sig sedan, att erfarenheten går i den riktningen, att det andra stora flertalet tycker, att den reformen lider av stora brister, ja, då är det klart, att de i demokratins namn, med folkflertalets rätt skola säga ifrån att här behövs en revision. Men att redan från början söka ordna det så, att man berövar dessa människor rätt att komma med, det kan väl icke sägas vara en demokratisk reform. Och jag tyckte för resten, att det var ett ord av herr Lindman, som jag undrar om det icke på omvägar hade sin adress till herr Olsson i Kullenbergstorp, och det var hans viktiga erinran, att man skulle låta erfarenheten tala. Det skulle vara roligt att veta, vad herr Olsson i Kullenbergstorp har för erfarenhet av införselinstitutet och dess inverkan på indrivande av kommunalutskylder. Har det visat sig ineffektivt? Visar det sig att det finns tusentals skattskolkare som man av partiskhet eller andra skäl icke bryr sig om att klämma efter? Visar det sig att herrarnas påstående om att här får folk på genvägar rättigheter, utan att prestera motsvarande skyldigheter, håller streck? Har herr Olsson sådana erfarenheter att komma med? Det betvivlar jag; det har knappast någon, så pass ny som lagen om införsel i lön är. Och det är väl först sedan man sett huru det verkar och om man på den vägen kan klämma efter skattskolkarna, det är väl först då man kan taga ställning till den eventuella frågan, om det behövs någon omläggning.

Ja, herr talman, jag skall sluta med att säga att, när herr Olsson tyckte att han möttes av irriterade svaromål, och när herr Olsson vidare tyckte, att det är besynnerligt att man i förväg redan vid remissen ger sig in på själva sakfrågan, så är det först och främst att här besinna att detta icke är ett splitternytt projekt, utan ett sådant som riksdagen känner till både utan och innan. Och att man då i hast rekapitulerar den princip till vilken man bekänner sig, det kan ju icke sägas vara att föregripa frågans slutliga behandling. Och vad beträffar herr Olssons tal om irriterade svaromål, så ha dessa i så fall sin grund i att man naturligtvis reagerar, fränsett partiståndpunkter och sådant, mot ett försök att lägga skymfliga och orättvisa bördor på människor. Och det kan herr Olsson aldrig neka till, att vare sig han avser det resultat eller inte, så försöker han återuppliva i sin olycksaliga motion det förhållandet att man låter verkligt oskyldiga människor drabbas av en sådan prickning, ett sådant utestängande från värdefulla medborgerliga rättigheter. Just denna totala frånvaro av varje erkännande av att man skall värna om de verkligt fattigas och eländas rätt, verkar åtminstone på mig irriterande. Gör det icke så på herr Olsson, så blir det ju hans slutliga ensak.

Vidare anfördes ej. Kammaren beslöt hänvisa ifrågavarande motion jämte de i anledning av densamma inom kammaren nu avgivna yttrandena till konstitutionsutskottet.

Härefter föredrogos övriga på bordet liggande motioner; och remitterades därvid

till konstitutionsutskottet motionen nr 30 av herr af Ekenstam;

till statsutskottet motionerna:

- nr 31, av herr *Lindman m. fl.*;
- nr 32, av herr *Andersson* i Ovanmyra;
- nr 33, av herr *Rehn m. fl.*;
- nr 34, av herr *Leander*;
- nr 35, av herr *Schlin*;
- nr 36, av herr *Holmgren*;
- nr 37, av herr *Aarnseth*;
- nr 38, av herrar *Billqvist* och *Ljungkvist*;
- nr 39, av herr *Borg m. fl.*;
- nr 40, av herr *Borg*;
- nr 41, av herr *Wiklund*;
- nr 42, av herr *Osberg*; och
- nr 43, av herr *Röing*;

till bevillningsutskottet motionen nr 44 av herr *Pettersson* i Södertälje;

till bankoutskottet motionerna:

- nr 45, av herr *Öberg m. fl.*;
- nr 46, av herr *Falk m. fl.*;
- nr 47 och 48, av herr *Leander*;
- nr 49, av herr *Granath*;
- nr 50, av herr *Carlsson* i Gävle;
- nr 51, av herr *V. V. Hedlund* i Östersund; och
- nr 52, av herr *Holmgren*;

till behandling av lagutskott motionerna:

- nr 53, av herr *Nilsson* i Landeryd *m. fl.*;
- nr 54, av herr *Bengtsson* i Norup;
- nr 55 av herr *Godin*; och
- nr 56, av herr *Pehrsson* i Göteborg;

till jordbruksutskottet motionerna:

- nr 57, av herr *Godén*;
- nr 58, av herr *Pehrsson* i Bramstorp;
- nr 59, av herr *Olsson* i Blädinge *m. fl.*; och
- nr 60, av herr *Brännström m. fl.*; samt

till tillfälligt utskott motionen nr 61 av herr *Pettersson* i Södertälje.

§ 14.

Föredrogs och lades till handlingarna bankoutskottets memorial, nr 1, med överlämnande av fullmäktiges i riksbanken till bankoutskottet avgivna berättelse.

§ 15.

Slutligen föredrogs riksdagens kanslideputerades memorial, nr 1, angående antagande av tjänstemän i riksdagens kansli.

Vad kanslideputerade anmält och hemställt godkändes.

§ 16.

Avgåvos följande motioner, nämligen av:

herr *Bäckström*, nr 62, angående åläggande för valnämnd att vid riksdagsmannaval utdela vallistor;

herr *Söderberg*, nr 63, om ändrad lydelse av §§ 17, 71 och 72 i förordningen om kommunalstyrelse på landet;

herr *Hage*:

nr 64, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående införande av en kommunal objektskatt;

nr 65, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående upptagande bland tillgångarna vid taxering till förmögenhetsskatt av möbler m. fl. föremål; och

nr 66, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående ändringar i avseende å det proportionella valsättet vid vissa val inom landsting och stadsfullmäktige m. m.;

herr *Andersson* i Igelboda:

nr 67, om ändrad lydelse av 34 § lagen om val till riksdagen; och

nr 68, om införande i kommunallagarna av bestämmelse att kommunala revisorer skola väljas före ingången av det år, revisionen omfattar;

herrar *Alexandersson* och *Hansson* i Gärda, nr 69, med förslag till viss bestämmelse angående kallelse till sammanträde av kyrkoråd och skolråd;

herr *Holmgren m. fl.*, nr 70, om anslag till anskaffande av två jagare;

herrar *Holmgren* och *Kloo*, nr 71, om anslag till anordnande av bostäder för personal vid flottans varv i Karlskrona;

herr *Lindman m. fl.*, nr 72, om ändring i Kungl. Maj:ts förslag till lönerreglering för chefen för byggnadsstyrelsens byggnadsbyrå m. m.;

herr *Norman m. fl.*:

nr 73, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag i fråga om beredande av bostad åt landsfiskalen i Arjeplogs distrikt; och

nr 74, om avslag å Kungl. Maj:ts förslag rörande till- och ombyggnader vid allmänna barnbördshuset m. m.;

herr *Lindman m. fl.*, nr 75, med förslag att statsrevisorerna måtte anmodas låta upprätta en detaljerad redogörelse för kommitté- och utredningskostnader m. m.;

herr *Lübeck*, nr 76, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag till lönerreglering för vissa tjänstemän vid väg- och vattenbyggnadsstyrelsen;

herrar *Waldén* och *Billqvist*, nr 77, om vissa lönetillägg åt manliga lärare i manlig slöjd vid de allmänna läroverken;

herr *Nilsson* i Antnäs *m. fl.*, nr 78, om anslag till en allsidig utredning rörande framdragande av statsbanan från Matarengi till Pajala kyrkoby;

herr *Starbäck*:

nr 79, om personliga ålderstillägg m. m. åt vissa befattningshavare hos kommerskollegium *m. fl.*; och

nr 80, om befrielse för fem kompanichefer från skyldighet att utgiva ersättning för till manskapet utlämnade, sedermera förkomna persedlar;

herr *Block m. fl.*:

nr 81, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag i fråga om ökning i arbetstiden för befattningshavare vid statsdepartement och centrala ämbetsverk;

nr 82, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag i fråga om kostnadsfri läkarvård i vissa fall åt befattningshavare vid statsdepartement och centrala ämbetsverk; och

nr 83, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag i fråga om löne reglering för justitieråd *m. fl.* ämbetsmän;

herrar *Block* och *Söderhielm*, nr 84, om anslag till inspektion av undervisningen i gymnastik vid folkskolor *m. fl.* läroanstalter;

herr *Vennerström*:

nr 85, om anslag till bidrag för anläggning eller förbättring av vägar;

nr 86, om anslag till höjda stipendier åt elever vid folkhögskolor; och

nr 87, om anslag till dyrtidshjälp åt distriktsbarnmorskor att utgå efter i visst avseende förändrade grunder;

herr *Gustafson* i Stockholm, nr 88, om anslag till understödande av svenska gymnastikförbundet;

herr *Johansson* i Stockholm, nr 89, om anslag till bekämpande av arbetslösheten *m. m.*;

herr *Carlsson-Frosterud*, nr 90, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag i fråga om tillbyggnad av länsresidenset i Karlstad;

herr *Hage m. fl.*:

nr 91, om anslag till fortsättande av Inlandsbanan mellan Porjus och Jokkmokk; och

nr 92, om anslag till järnvägsanläggning mellan Jörn och Gubblijaur;

herr *Pettersson* i Södertälje *m. fl.*, nr 93, om understöd åt de kommunala gymnasierna i Eskilstuna och fem andra städer;

herr *Thore m. fl.*:

nr 94, om överförande till rederilånefonden av ett i statsverkspropositionen såsom inkomst upptaget belopp, härrörande från överskott i statens krigsförsäkringsverksamhet; och

nr 95, om tullrestitution eller befrielse från tullavgift vid återut-försel av vissa fartygsmaterialier och skeppsförnödenheter;

herr *Norman m. fl.*, nr 96, om skrivelse till Kungl. Maj:t an-gående en ändamålsenlig reglering av partihandeln med rusdrycker m. m.;

herr *Persson i Fritorp m. fl.*, nr 97, om förhöjd tillverknings-avgift för brännvin av majs, manioka och andra väsentligen lika stärkelserika utländska produkter;

herr *Bengtsson* i Norup, nr 98, om förhöjd tillverkningsavgift för brännvin av majs och utländsk potatis;

herr *Gustafson* i Stockholm, nr 99, om ändringar i förordnin-gen om rätt för kommun att upptaga särskild avgift vid vissa of-fentliga nöjeställningar;

herr *Sköld*:

nr 100, om ändringar i gällande förordning om inkomst- och förmögenhetsskatt m. fl. skatteförfattningar i syfte att åstadkom-ma rättvisare barnbeskattning; och

nr 101, med förslag till förordning om extra förmögenhetsskatt;

herr *Winkler m. fl.*, nr 102, om skrivelse till Kungl. Maj:t an-gående författningsändringar för undvikande av dubbelbeskattning å aktiebolags vinstmedel;

herr *Nylander*:

nr 103, om ändrad lydelse av 55 § 2 mom. förordningen angå-ende försäljning av rusdrycker; och

nr 104, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående mera enhet-liga föreskrifter rörande värdering av varulager m. m. i och för taxering till skatt av inkomst av rörelse eller yrke;

herr *Larsson* i Jonsjö, nr 105, om höjning av gällande tullsät-ser å färska päron och äpplen;

herr *Hederstierna*, nr 106, om pension åt förre korrekturläsaren vid riksdagens tryckeriexpedition Gösta Miles Karlströms änka;

herr *Uddenberg m. fl.*, nr 107, om rätt till pension av statsmedel för personalen vid Svartälvs järnväg;

herr *Lübeck*, nr 108, om pension åt förre arbetsförmannen vid Drottningholmsbroarna Karl Erik Blomberg;

herrar *Hedvall* och *Sjöström*, nr 109, om pension åt förre stä-derskan vid statens järnvägar Sofia Dorotea Verhage, född Hell-man;

herr *Waldén m. fl.*, nr 110, om årligt understöd åt filosofie dok-torn Enoch Thulins änka Maja Thulin, född Clauss;

herr *Höglund*, nr 111, om förhöjt understöd åt förre kustar-tilleristen Oskar Henrik Berg;

herr Björklund, nr 112, om pensionstillägg åt förre stallkarlen vid statens järnvägar Calle Jönsson;

herr *Månsson* i Hagaström, nr 113, om pension åt förre järnvägsarbetaren Anders Johansson Lundquist;

herr *Pettersson* i Södertälje, nr 114, om förhöjd avlöning åt riksdagens justitieombudsman och militieombudsman samt tjänstemännen å deras expeditioner;

herr *Leander m. fl.*, nr 115, om förbättrade pensionsförmåner åt de underofficerare, som avgått med pension före år 1918;

herr *Larsson* i Kroken, nr 116, om pension åt distriktsveterinären C. J. R. Rythéns änka Erica Rythén, född Mattsson;

herr *Lindman m. fl.*:

nr 117, om upphävande eller suspension av lagen om arbetstidens begränsning; och

nr 118, om upphävande eller suspension av lagen om arbetstiden å svenska fartyg;

herr *Olsson* i Blädinge, nr 119, om utsträckt skyldighet för landsting att lämna fattigvårdssamhälle gottgörelse för vård av sinnessjuk eller sinnesslö, som är i behov av fattigvård;

herr *Granath*, nr 120, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående lagstiftning till tryggnad åt åbo å under bruk skatteköpt hemman av avverkningsrätten till hemmanets skog;

herr *Edén m. fl.*, nr 121, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående lagstiftning till förebyggande av samhällsfarliga arbetsinställelser;

herr *Olsson* i Golvvasta, nr 122, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående skyndsamt utsträckande av lagen om förbud i vissa fall mot bolags jordförvärv i Norrland och Dalarna till övriga delar av landet;

herr *Johansson* i Uppmälby, nr 123, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående upphävande av Åkers styckebruk hittills tillkommande rätt att begagna vissa mot rekognition upplåtta allmänningsskogar i Södermanlands län;

herr *Lövgren* i Nyborg, nr 124, om ändrad lydelse av 1 § lagen om rätt i vissa fall för nyttjanderättshavare att inlösa under nyttjanderätt upplåtet område;

herr *Hederstierna*, nr 125, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående åläggande för vissa innehavare av lastautomobiler att bidra till underhåll av allmän väg;

herr *Lindman m. fl.*, nr 126, angående kapitalökning för odlingslånefonden och förstärkning av allmänna avdikningsanslaget;

herr *Lübeck m. fl.*, nr 127, om avslag å Kungl. Maj:ts förslag angående inrättande av en ny byrådirektörsbefattning hos lantmästarestyrelsen;

herr *Fjellman m. fl.*, nr 128, angående inköp av remonter utav 1920 och 1921 års klasser;

herr *Edén m. fl.*, nr 129, om ändring i väglagen, åsyftande att bereda möjlighet för väghållningsdistrikt att helt eller delvis övertaga väghållningsbesväret;

herr *Bengtsson* i Norup *m. fl.*, nr 130, om förhöjt statsbidrag till väghållningsdistrikt, som helt eller delvis övertagit väghållningsbesväret;

herr *Starbäck*, nr 131, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående utsträckning av gällande förbud mot att under häckningstiden taga vissa fågelägg till att, beträffande Västkusten, avse alla sjöfåglares ägg;

herr *Olsson* i Rösta *m. fl.*, nr 132, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående fondering av de från skyddsskogarna i Jämtlands län inflytande skogsvårdsavgifterna;

herr *Hage m. fl.*, nr 133, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående förbättring av gällande bestämmelser för upplåtelse och innehav av skogstorp och lägenheter å kronomark i de sex nordligaste länen;

herr *Holmner m. fl.*, nr 134, angående visst bemyndigande för Kungl. Maj:t i avseende å kronans rätt vid avvitrtingarna i Sorsele och Vilhelmina avvitrtingslag;

herr *Falk*, nr 135, om inrättande av en ny ordinarie lantbruksingenjörsbefattning;

herr *Alexandersson m. fl.*, nr 136, om användande av visst belopp utav krigsförsäkringskommissionens överskottsmedel till avsättning av en fond för främjande av försäkring utav fiskares båtar och redskap;

herr *Lindman m. fl.*, nr 137, om skrivelse till Kungl. Maj:t med viss framställning angående ett tillärnat s. k. centrallaboratorium;

herr *Fjellman*, nr 138, om skrivelse till Kungl. Maj:t i fråga om åtgärder för utbetalande månatligen av statspensioner;

herr *Olsson* i Mora, nr 139, om skrivelse till Kungl. Maj:t i fråga om verkställande av utredning angående behörigheten av kronans upplåtelser till bergsbruket av skogar inom Hedemora socken m. m.;

herr *Pehrsson* i Göteborg *m. fl.*, nr 140, om skrivelse till Kungl. Maj:t i fråga om kristendomsundervisningen i folkskolorna;

herr *Jonsson* i Mörkhult, nr 141, om skrivelse till Kungl. Maj:t i fråga om viss ändring i kungörelsen den 19 maj 1916 med vissa bestämmelser rörande elektriska starkströmsledningars anordnande i förhållande till trafikleder och svagströmsledningar m. m.;

herr *Sehlin*, nr 142, om skrivelse till Kungl. Maj:t i fråga om vissa ändringar i kungörelsen angående boställsordning för lärarpersonalen vid folk- och småskolor;

herr *Johansen* i Huskvarna *m. fl.*, nr 143, om skrivelse till Kungl. Maj:t i fråga om utökning av tiden för kristendomsundervisningen i folkskolorna;

herr *Paulsen*, nr 144, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående anordnande genom statens försorg av tillverkning utav tegel m. m.:

herr *Gustafson* i Stockholm, nr 145, om skrivelse till Kungl. Maj:t med viss hemställan i fråga om beslut, meddelade av kontrollstyrelsen;

herr *Nylander*, nr 146, om skrivelse till Kungl. Maj:t i fråga om utarbetande och framläggande för riksdagen till godkännande av riktlinjer för kommunikationsverkens ekonomiska skötsel; samt

herr *Lovén m. fl.*, nr 147, om anslag till en överpostiljonsbefattning åt förste postiljonen Johannes Andersson Almén.

Samtliga dessa motioner blevo på begäran bordlagda.

§ 17.

Herr talmannen tillkännagav, att han låtit uppgöra förslag till fördelning av de motioner, som hänvisats till behandling av tillfälligt utskott; och var detta förslag, som nu upplästes, så lydande:

Förslag till fördelning av de inom andra kammaren väckta motioner, vilka blivit hänvisade till behandling av tillfälligt utskott.

Till behandling av första tillfälliga utskottet torde få överlämnas motioner av:

herr *Olsson* i Ramsta, nr 11, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående åtgärder för spridande av kunskap och färdighet i enklare bokföring, lämpad för deklara-tionsavgivande;

Herr *Bengtsson* i Kullen, nr 19, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående revision av gällande författning om folkskoleväsendet på landsbygden;

herr *Edberg*, nr 26, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående ändring i gällande föreskrifter rörande undervisning i gymnastik vid folkskolorna.

Till andra tillfälliga utskottet torde få överlämnas motioner av:

herr *Osberg*, nr 10, om skrivelse till Kungl. Maj:t i fråga om meddelandet av tillstånd till lotteriföretag;

herr *Block*, nr 20, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående anordnande av tillsyn genom läkare över hälsotillståndet i landsbygdens folkskolor.

Till tredje tillfälliga utskottet torde få överlämnas motion av:

herr *Lithander*, nr 6, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående anordnande av telefonförbindelse med avskilt belägna lots- och fyrplatser.

Till fjärde tillfälliga utskottet torde få överlämnas motion av:

herr *Osberg*, nr 1, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående

befrielse för innehavare av jord, från vilken landskyldsskatt utgår, från utgivande av sådan skatt.

Till femte tillfälliga utskottet torde få överlämnas motion av: herr *Pettersson* i Södertälje, nr 61, om skrivelse till Kungl. Maj:t i fråga om beredande av skydd mot värdeminskning av donationer genom penningvärdets fall.

Förslaget blev av kammaren godkänt.

§ 18.

Justerades protokollsutdrag.

§ 19.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr <i>Godén</i>	under 4 dagar fr. o. m. den 22 jan.,
» <i>Starbäck</i>	» 4 » » 22 »
» <i>Eriksson</i> i Överbyn	» 7 » » » 23 »
» <i>Ros</i>	» 14 » » » 24 »
» <i>Lagerquist</i>	» 4 » » » 22 »
» <i>Carlsson</i> i Solberga	» 5 » » » 22 »
» <i>Björkman</i> i Långhem	» 7 » » » 24 »
» <i>Åkerlund</i>	» 10 » » » 22 »
» <i>Pehrsson</i> i Bramstorp	» 10 » » » 22 »
» <i>Waldén</i>	» 5 » » » 22 »
» <i>Rehn</i>	» 4 » » » 25 »
» <i>Olsson</i> i Golvvasta	» 4 » » » 22 »
» <i>Ericsson</i> i Sörbo	» 4 » » » 22 » och
» <i>Hermelin</i>	» 5 » » » 24 »

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 1,45 e. m.

In fidem
Per Cronvall.

Fredagen den 21 januari, e. m.

Kl. 8 e. m.

I anledning därav att tiden för avgivande av sådana motioner, som tillhörde ständigt utskotts behandling, med denna dag utginge, voro kammarens ledamöter kallade att jämväl nu sammanträda.

§ 1.

Avgåvos följande motioner, nämligen av:

herr *Thore*, nr 148, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag i fråga om anslag under benämning »ersättning till sjömanshusen»;

herr *Bergström* i Högsön *m. fl.*, nr 149, om ersättning till Neder-Torneå kommun för kostnader för epidemisjukhusvård;

herr *Wikström m. fl.*, nr 150, om anslag till påbörjande av järnvägsanläggning mellan Jörn och Arvidsjaur;

herrar *Hederstierna* och *Löfgren* i Stockholm, nr 151, i anledning av den i statsverkspropositionen föreslagna lönereglering för statsdepartementen, centrala ämbetsverk *m. fl.*:

herr *Eriksson* i Grängesberg:

nr 152, om anslag till främjande av bostadsproduktionen; och nr 153, om förhöjt statsbidrag åt vissa folkhögskolor;

herr *Hage m. fl.*:

nr 154, om anslag till bekämpande av arbetslösheten *m. m.*;

nr 155, om utlämnande till vissa statens förvaltningsmyndigheter av förskottskapital för beredande av arbete åt personer, som äro eller befaras bliva arbetslösa;

nr 156, om utlämnande åt kommuner och eventuellt enskilda företag av lån för förhindrande av driftens nedläggande; och

nr 157, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående åstadkommande av en lagstiftning om rätt för staten att taga tvångslån av kapitalet för nödvändiga statsändamål;

herr *Björk*, nr 158, om anslag till kapitalökning för fonden för räntefria studielån;

herr *Jönsson* i Fridhill:

nr 159, om nedsättning av extra statsbidraget åt registrerade sjukkassor; och

nr 160, om höjning av anslaget till anläggning och förbättring av vägar;

herr *Svensson* i Betingetorp, nr 161, om efterskänkande av vissa mjölkhandlanden P. M. Johansson påförda utskylder;

herr *Hellberg m. fl.*, nr 162, om vissa ändringar i gällande kungörelse angående statsbidrag åt sjukkassor;

herr *Johansson* i Edsbyn, nr 163, om statsbidrag till det kommunala gymnasiet i Söderhamn;

herr *Broander m. fl.*, nr 164, om anslag till upprensning av farleden genom Färösunds norra inlopp att utgå av vinsten å statens krigsförsäkringsrörelse;

herr *Sävström m. fl.*:

nr 165, om anslag för år 1922 till undervisnings- och upplysningsverksamhet för nykterhetens främjande m. m.;

nr 166, om anslag för år 1921 till undervisnings- och upplysningsverksamhet för nykterhetens främjande;

nr 167, om höjning av anslaget för inspektion och sakkunniga biträden hos skolöverstyrelsen;

nr 168, om höjning för år 1922 av anslaget till Sveriges nykterhetssällskaps representantförsamling;

nr 169, om tillägg för år 1921 till anslaget till Sveriges nykterhetssällskaps representantförsamling;

nr 170, om anslag för år 1921 till understöd åt nykterhetsnämnderna m. m.;

nr 171, om anslag för år 1922 till understöd åt nykterhetsnämnderna m. m.;

nr 172, med vissa förslag i fråga om användningen av statsverkets fond av rusdryckmedel vid uppgörandet av tilläggsstaten för år 1921; och

nr 173, med vissa förslag i fråga om användningen av statsverkets fond av rusdrycksmedel vid uppgörandet av 1922 års riksstat;

herr *Erlansson*, nr 174, om skrivelse till Kungl. Maj:t i fråga om sådan förändring i förordningen om den s. k. nöjesskatten, att densamma till viss del bliver statsskatt;

herr *Johansson* i Bro, nr 175, om skrivelse till Kungl. Maj:t i fråga om nedsättning av den i § 53 förordningen om landsting omfördälda ersättning;

herr *Clemedtson m. fl.*, nr 176, om ändrad lydelse av § 9 mom. e) och d) i förordningen om kommunalstyrelse i stad samt av motsvarande stadganden i förordningarna om kommunalstyrelse i Stockholm och om kommunalstyrelse på landet;

herr *Johanson* i Huskvarna m. fl., nr 177, om rätt för äkta make att under viss förutsättning på grund av fullmakt utöva kommunal och politisk rösträtt för den andra maken;

herr *Bergström* i Bäckland, nr 178, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående förfarandet i vissa fall då kyrko- eller kommunalstämma följer omedelbart efter en valförrättning;

herr *Hansson* i Trollhättan *m. fl.*, nr 179, om ändrad lydelse av 53 § i förordningen om landsting m. m.;

herr *Lindman m. fl.*:

nr 180, om ändring i gällande bestämmelser om glidande tullsats för vissa slag av spannmål m. m. samt om provisoriska tilläggs-tullar för jordbrukets övriga varuslag; och

nr 181, om förhöjda tullsats för cement m. fl. varuslag;

herr *P. S. Hedlund* i Östersund *m. fl.*, nr 182, om förhöjda tullsats för vissa animaliska jordbruksprodukter;

herr *Ericson* i Oberga *m. fl.*, nr 183, om ändring i gällande bestämmelser om glidande tullsats för vissa slag av spannmål m. m.;

herr *Gustafson* i Kasenberg *m. fl.*, nr 184, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående förenklat deklarationsformulär;

herr *Lithander*, nr 185, om tull å kardbeslag;

herr *Lithander m. fl.*, nr 186, om rätt till avdrag för kronoutsylder vid taxering till inkomstskatt;

herr *Nilsson* i Landeryd *m. fl.*, nr 187, om ändring i gällande bestämmelser om glidande tullsats för vissa slag av spannmål m. m.;

herr *Andersson* i Storegården *m. fl.*, nr 188, om förhöjd tull å hästar;

herr *Jönsson* i Fridhill, nr 189, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående vissa ändringar i gällande bestämmelser för tobaksmonopolets inköp av inom landet odlad tobak;

herr *Jönsson* i Fridhill *m. fl.*, nr 190, om höjda tullsats för fläsk, ister och smör;

herr *Höglund*, nr 191, om restitution av tull för stärkelse, använd för tillverkning av sirap;

herr *Hamrin*, nr 192, om skrivelse till Kungl. Maj:t i fråga om införande av restaurangskatt;

herr *Broander m. fl.*, nr 193, om fasta förhöjda tullsats för vete m. m.;

herr *Jonsson* i Hökhult *m. fl.*:

nr 194, om ändrad lydelse av 48 § i förordningen angående försäljning av rusdrycker; och

nr 195, om ändring i gällande bestämmelser angående beräkning vid taxering till förmögenhetsskatt av värdet utav möbler och andra lösören;

herr *Branting*, nr 196, om årligt understöd åt f. d. äldre astronomen i Pulkowa Magnus Nyréns änka Emelie Nyrén, född Wall;

herr *Magnusson* i Skövde, nr 197, om förhöjda pensioner åt indelt manskap;

herr *Kloo*, nr 198, om visst tillägg till 3 § lagen angående sparbanker;

herr *Wikström*, nr 199, om pension åt schaktmästaren Jöns Gustaf Strandberg;

herr *Kant*, nr 200, om rätt för adoptivbarn att komma i åtnjutande av pension från statliga pensionsinrättningar;

herrar *Kant* och *Johansson* i Brånalt, nr 201, om ersättning till källarmästaren O. Jönsson för förlust å restaurangrörelse i riksdags-
huset;

herr *Jensen*, nr 202, om förhöjd fyllnadspension åt förre musikfanjunkaren Karl Sköld;

herr *Svedberg*, nr 203, om skrivelse till Kungl. Maj:t i fråga om utsträckning av lagstiftningen angående förbud i vissa fall för bolag och förening att förvärva fast egendom till att avse jämväl åborätt;

herr *Westman m. fl.*, nr 204, om skrivelse till Kungl. Maj:t i fråga om lagstiftning angående arbetsavtalet inom jordbruket och dess rättsverkningar;

herr *Lithander*, nr 205, om viss ändring i butikstängningslagen;

herr *Björkman* i Norrköping *m. fl.*:

nr 206, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående utredning och förslag i fråga om möjligheten att förebygga s. k. allmänfarliga arbetsnedläggelser; och

nr 207, om skrivelse till Kungl. Maj:t i fråga om viss ändring i gällande bestämmelser om laga domstol i brottmål;

herr *Vennerström*, nr 208, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående förbättring av den norrländska arrendelagen;

herr *Kant*, nr 209, om vissa ändringar i lagen om adoption;

herr *Thore*, nr 210, om nedsättning av nionde huvudtitelns anslagssummor under rubrikerna »meteorologiska och hydrografiska undersökningar»;

herr *Ericsson* i Arboga:

nr 211, om avstående från kronans rätt till vissa skogslotter av donationsjords natu inom Arboga stads område; och

nr 212, om utsträckning av lagen om rätt i vissa fall för nyttjanderättshavare att inlösa under nyttjanderätt upplåtet område till att avse vissa områden inom Arboga stad *m. m.*;

herr *Vennerström*, nr 213, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående beroende åt arrendatorer *m. fl.* i Norrland och Dalarna av utsträckt rätt till jakt och fiske för husbehov;

herr *Lundström m. fl.*, nr 214, om anvisande av medel för kolonisationsförsök under år 1921 å vissa kronoparker i Finnmarken;

herr *Holmner*, nr 215, om avslag å Kungl. Maj:ts framställning om anslag för beredande av bostäder åt revirförvaltare;

herr *Jönsson* i Fridhill *m. fl.*, nr 216, om anslag för beredande av statsbidrag till uppförande av vissa bostadsbyggnader;

herr *Poppius m. fl.*, nr 217, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående beredande av stöd åt den inhemska fröodlingen;

herrar *Norman* och *Gustafson* i *Kasenberg*, nr 218, om lindring av fraktkostnaderna vid transport å järnväg av torvströ för jordbrukets behov;

herr *Olsson* i *Ramsta m. fl.*, nr 219, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående vissa sänkningar av telefontaxan;

herr *Ericson* i *Oberga m. fl.*, nr 220, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående frigörande av det svenska jordbrukets kreditväsen från beroende av de enskilda bankinrättningarna;

herr *Magnusson* i *Skövde*, nr 221, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående beredande åt barnaföderskor av billigare och förbättrad vård av läkare och sköterskor;

herrar *Thore* och *Olsson* i *Kullenbergstorp*, nr 222, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående beredande av en grundplåt till en förbättrad sjömanspensionering;

herr *Vennerström m. fl.*, nr 223, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående inrättande av en hovrätt för de fyra nordligaste länen;

herr *Vennerström*, nr 224, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående återförande till kronan av rekognitionshemman m. m.;

herr *Johansson* i *Brånalt*, nr 225, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående suspendering tillsvidare i viss mån av gällande föreskrifter om kommuners byggnadsskyldighet för folkskoleväsendets behov: samt

herr *Bergström* i *Bäckland*, nr 226, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående beredande av bättre sovplatser åt däckspassagerare å vissa passagerarefartyg.

Samtliga dessa motioner blevo på begäran bordlagda.

§ 2.

Till bordläggning anmäldes konstitutionsutskottets utlåtanden och memorial:

nr 1, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till stadga om val av talmän och vice talmän i riksdagens kamrar:

nr 2, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 30 § 12 punkten, 54 och 87 §§ samt övergångsstadgandet i lagen den 20 november 1920 om val till riksdagen;

nr 3, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om kommandomål; och

nr 4, med uppgift å vilande förslag till ändringar i grundlagarna.

§ 3.

Ledighet från riksdagsgörömlen beviljades herr *Magnusson* i Skövde under 5 dagar från och med den 24 januari.

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 8,28 e. m.

In fidein
Per Crowvall.